

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot felul
de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primesc anunțuri cu
prețurile cele mai moderate.

Un număr 10 fileri.

ADEVERUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — — — 2 coroane
Pe 1/2 an — — — — 1 coroane

Pentru strălătate:

Pe 1 an — — — — 3 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — — — 1 dollar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

Redactata de un comitet.

Apare in prima Vineri dupa 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

CONGRESUL.

Stimați Tovarăși!

Comitetul regnicolar român din Budapesta, în ultima sa ședință a hotărât, că anul acesta,

Congresul al VI-lea al muncitorimeii române din Ungaria

il va ținea în marele și frumosul oraș românesc din Ardeal, în Sibiu, în ziua întâia și a doua de Crăciunul românesc, unde sperăm că vom avea o reușită bună și frumoasă.

De aceia comitetul regnicolar român roagă pe toți tovarășii, că încă de acum să înceapă agitația cea mai mare în toate părțile Ungariei locuite de români, pentru reușita acestui congres.

Ordinea de zi să va publica în numărul viitor.

Cu salut frățesc

Comitetul regnicolar român din Ungaria.

INVITARE.

Comitetul regnicolar român al partidului socialdemocrat din Ungaria invită pe această cale pe toți tovarășii români conștienți ca să ia parte în număr cât mai mare ca delegați la

conferința comitatensă

ce se va ținea în ziua de 9 Octomvrie în orașul Arad înainte de amiază la 9 ore, cu următoarea ordine de zi:

1. Organizația economică și politică.
2. Votul universal.
3. Pressa.
4. Alegerile trecute și guvernul.
5. Alcătuirea secțiunii locale.
7. Propuneri.

Tovarăși! Agitați în cercuri cât mai largi pentru reușirea cât mai frumoasă, a conferinței comitatense din Arad. Deci, pe lucru să ne punem.

Locul conferinței il vom publica în numărul viitor. Orator din Budapesta.

*

Totodată comitetul regnicolar a hotărât, că și pe mai departe va urma cu conferințele sale comitatense, așa că a șasea conferință se va ținea la 6 Noemvrie 1910 la orele 9 dimineața în Alba-Iulia.

De aceea atragem de pe acum atențiunea comitetului secțiunii locale din Alba-Iulia, ca să înceapă deja acum agitația cea mai mare pentru reușita bună a conferinței comitatense. Ordinea de zi și localul conferinței il vom publica la timp.

Cu dragoste frățescă

Comitetul regnicolar român.

Parlamentul lumei.

Duminecă în 29 August s'a deschis în Copenhaga (Danemarca), congresul social-democrației internaționale, care a ținut o săptămână întreagă.

La acest congres au fost reprezentate următoarele națiuni: Germania, Austria, Elveția, Italia, Luxemburg, Africa de sud, Grecia, Japonia, Portugalia, Spania, Argentina, Bulgaria, Belgia, Turcia, Croația, Boemia, Franța, Suedia, Norvegia, Anglia, Statele-Unite, Finlanda, Olanda, Danemarca, Australia, Serbia, România și Ungaria.

Aceste națiuni au fost reprezentate la acest congres cu 900 de delegați.

Congresul s'a ținut în marea sală a palatului mizeriei, care a fost decorată cu steagurile tuturor națiunilor cari au luat parte la congres. Congresul s'a deschis cu Internaționala, cântată de un cor compus din 500 de persoane.

În numele danezilor deschide congresul tovarășul Gustav Band, care în numele celor 100.000 de alegători, 100.000 de muncitori organizați și 100.000 de abonați ai foilor socialiste, felicită în capitala Danemarcei pe delegații a 10.000.000 de muncitori organizați în toată lumea.

După aceia ține cuvântul de deschidere tovarășul Vandervelde, care descrie mișcarea socialistă din toată lumea.

După amiază a fost o demonstrație impozantă organizată de partidul socialdemocrat danez, la care au luat parte peste 30.000 de muncitori, toți împodobiți cu flori. Parcă ar fi defilat o pădure de flori. S'a vorbit de pe mai multe tribune în 4 limbi. Din partea Ungariei a vorbit tovarășul Buchinger, care a arătat care e cauza că mișcarea socialistă din Ungaria în ultimii ani a dat înapoi, a arătat că asta să multămește numai teroarei și reacționarismului sălbatic cu care au fost persecutați muncitorii de către guvernul Ungariei.

În cursul săptămănei rând pe rând s'a discutat una după alta toate nevoile și suferințele de care e bătută clasa muncitoare și care ar fi drumul și modul ca lumea muncitoare să scape de sub robia și lanțurile clasei capitaliste.

S'a discutat cu liniște și pricepere toate păcatele care apasă lumea, robia capitalistă, patima nebună a capitalismului, cum să poate apăra și ajuta mai bine muncitorimea de boala lipsei de lucru, de pericolul militarismului, care apasă tot mai greu pe umerii omenirii, și de alte boale ale societății capitaliste, alcoolismul, care seceră și ruinează atâtea vieți omenești, s'a vorbit și s'a hotărât ca să se lupte în contra pedepsei cu moarte, care mai bătue încă în câteva țări, între care e și a noastră. S'a discutat calea și modul prin care s'ar putea întări mai bine solidaritatea internațională a muncitorilor din toată lumea. Și hotărârile au fost tot acelea: *Uniți-vă, organizați-vă voi toți desmoșteniții și exploatații lumei de azi în contra clasei capitaliste, ca să fiți liberi, să cuceriți o alcătuire socială mai dreaptă, mai liberă și mai frumoasă.*

Au fost momente înălțătoare la congresul din Copenhaga. Și pressa burgheză, această slugă plecată a clasei capitaliste, a văzut

că ideia înfrățirii popoarelor, internaționalismul, nu e o vorbă goală, cum e la noi naționalismul.

Când s'a citit motiunea de protestare contra Țarului călău care a răpit libertatea Finlandei, pătrunși parcă de un curent electric, toți delegații ca un singur om s'au ridicat în picioare și au vestejit purtarea sălbatică a călăului roșu și și-au arătat dragostea nețărnută către bravul popor finlandez.

Toată lumea a stat înmărmurită și a privit spre Copenhaga unde reprezentanții muncitorimeii liniștiți, calmi și conștienți de rolul lor, discutau și făureau noi drumuri către viitoarea societate socialistă, care va aduce fericirea tuturor.

Congresul s'a închis în ziua de 4 Septembrie după o muncă de o săptămână, în care s'a adus hotărâri mari și mănuitoare pentru clasa muncitoare. Ca închidere toți delegații au cântat cântecele lor socialiste fiecare națiune separat, iar cu toții au cântat internaționala cu un entuziasm și însufletire care va rămăne săpată în inima tuturor. După aceia s'au despărțit ducând cu ei entuziasmul reînprospătat în lupta pentru desrobirea popoarelor.

RĂVAȘ.

Curs pentru analfabeți.

La noi în Ungaria sunt foarte mulți de aceia cari nu știu carte. După spusele presei și învățătorilor burghezi, cauza e poporul care nu vrea să-și dea copii la școală. Aceasta e un neadvar.

Dacă acei părinți ar avea cu ce să-și susțină familia și nu ar trebui să se economisească de cel din urmă filer, dacă nu ar trebui să-și pună și copii la muncă, ca astfel să mai mărească întrucâtva câștigul la casă, dacă nu ar fi atâtea și atâte nevoi la casa bietului muncitor, atunci cred că ori-care dintre părinți și-ar da cu drag copii la școală. Dar când mizeria și sărăcia e așa de mare, atunci primul gând al tuturor, e întâi bucată de pâine și pe urmă școală.

Și acum clasa burgheză, după ce fură puțința poporului de a-și da copii la școală, vine tot ea și acuză poporul, îi asvârlă epitetul de incult și sălbatic, acelu popor pe care ea, clasa domnitoare l'a jupuit, i-a stors și măduya din oase. Și la urmă ca să zăpăcească mai bine capul poporului, vine și înființează cursuri pentru analfabeți și trâmbează în lumea întreagă, că cât să interesează ea de soarta poporului, cum poartă ea pe suflet nevoile și durerile țării și ne aduce date statistice pe câți i-a învățat carte într'un an.

În acest an școlar cursul analfabeților după știrile cele mai noi este la sfârșit: 24.358 de școlari, apoi 35.720 a cerut ei de bună voie cărți dela ministru. Între aceștia au fost și de aceia, cari au înaintat în etate. Cei mai mulți sunt economi, servitori, ziuași și honvezime, anume:

491 an	ascultat cursul de analfabeți de	30—65 ani
65 "	"	" 70—76 "
2 "	"	" 80—89 "

Economi au fost mai mulți, țifra analfabeților este de 7423 numai economi. Ser-

vitori și ziuași au fost 280, între aceștia au fost și doi juzi.

Honvezime a fost 1832. În timpul cursului au învățat a ceti și serie mai multe mii de analfabeți.

E destulă rușine, că atâtea oameni în vârstă au trăit atâtea ani fără ca să știe serie și ceti.

Dovada cea mai bună, că atâtea oameni au învățat carte e că poporul vrea să învețe, nu vrea să fie neștiutor, analfabet, numai să aibă puțința, să nu fie așa exploatat. *Dați poporului mijloace de traiu mai ușoare, și atunci nu-și va opri copii de la carte și nu-i va trimite la muncă.*

Dar firește, asta lovește în buzunarul așa de simțitor al clasei domnitoare, și asta nu o vor da ei de bună-voie și trebuie cucerită cu lupte și sacrificii mari, și nu în tabăra naționalistă, unde popa tânuiază, ci în rândurile muncitorilor organizați, în partidul socialdemocrat.

Patrioți și Vagabonzi.

Pedeapsa cea mai mare ce să poate da unui om, e ca să se nască de cetățean de mână a doua al Ungariei. În Ungaria domnește starea aceia de lucruri, că poporul să împarte în două tabere: *Patrioți și Vagabonzi*. Fiindcă așa au găsit cu drept să stabilească lucrurile clasa domnitoare, grofii, baronii și agrarii. Cea mai spurcată gură de cofărită n'ar fi fost în stare să poreclizeze atât de obraznic pe dușmanul ei, cum a poreclizat agrarii clasa muncitoare, care este izvorul de viață al țării întregi și de care depinde dezvoltarea, asigurarea și existența ei.

Clasa muncitoare organizată e conștientă de faptul acesta, ea știe, că țara întreagă e susținută cu munca ei și ea, clasa muncitoare, este exclusă dela drepturi și viață și s'a crezut îndreptățită să-și pretindă drepturile.

Iar clasa domnitoare, a cărei existență constă din jefuirea clasei muncitoare, pentru faptul acesta și-a întors ura contra muncitorilor și poreclizându-i de *vagabonzi* (oameni fără patrie și căpătâiu) iar ei și-au ținut demnitatea de *patrioți*.

Clasa această de paraziți, care prigonește atât de mult brațele producătoare, deși nu contribuie nici cu o lovitură de sapă la producția țării, totuși stăpânesc aproape toate bogățiile.

Ca să lămurim mai bine aceste zise, ne folosim de următoarele date statistice: avem în țara această 3768 moșieri mari, a căror moșii trec peste 1000 de holde; teritoriul total al acestora este de **11,903.246 de holde cadastrale**. Pe când 1,279.718 de economii mici, a căror moșii sunt cel mult până la 5 holde, în total au un teritoriu de **2,155.506 de holde cadastrale**, și acum dacă vom lua toate moșiile, cari au până 20 de holde și care e stăpânit de mici proprietari, teritoriul lor în total este de **10,870.081 de holde cadastrale**.

Putem vedea din datele aceste statistice că **2,123.634 de economii mici, au cu un milion de holde mai puțință moșie, de cât 3768 de moșieri mari**. Dar pământul acestor moșieri mari, care unul singur are **450.000 de holde**, ca groful Eszterhazy și alții, trebuiesc lucrate. Magnații însă nu fac nici o lovitură cu sapa la lucrarea lor, ci milioanele de muncitori fără drepturi le lucrează. Și acești robi, cari produc totul în țara asta, după statistica făcută de ministrul agriculturii, au ca plată mijlocie muncitorii de pământ **bărbații 205 fileri, femeile 138 fileri, iar copii 90 fileri**.

Dar câte zile de lucru sunt într'un an pentru muncitori de pământ? Căci pentru ei nu este de lucru și iarna, cu toate acestea ei sunt siliți să-și susție viața tot anul din câștigul acesta prost. Aceste câteva date de mai sus ne arată cât de mizerabilă este soarta acelor muncitori, cari cultivă moșiile magnaților.

Asemenea soartă au și muncitorii industriali cari — după o statistică veche — în anul 1900 au fost 1,038.078 de bărbați și femei ocupați în industrie și familiile lor au avut 1,363.846 de membrii. Soarta acestor muncitori este cunoscută după o înscriere a lor în casa de ajutor în caz de boală, cari din numărul de 780.000 sunt **154.000 cari câștigă pe zi până la 100 fileri, 227.000 până la 150 fileri și 199.000 până la 250 fileri**.

Acesta este câștigul din care sunt siliți să-și susție viața acei muncitori, cari contribuiesc cu munca lor la înflorirea industriei noastre.

Însă mai sunt și alți nenorociți în țara aceasta bogată, sunt 69.259 de mineri între cari 5974 sunt copii cruzi și nevinovați, cari împinși de lăcomia capitalului și mizeria nemiloasă, înainte de-a fi desvoldați își istovesc viața în fundul pământului prin minele (băile) Ungariei. Iar plata acestora se urcă pe zi dela **100—580 fileri**, la femei — fiindcă și femeii să istovesc în fundul minei din grația capitalului — plata este dela **40—240 fileri** și la copii dela **28—240 fileri**.

Astfel de dare de seamă putem să facem despre soarta producătorilor. Dar pe lângă munca cea grea și istovitoare, cu care contribuiesc la progresele țării li-se mai pun în sarcină dările cele mai mari.

Cheltuiala țării este anual de 1555 milioane de coroane, această sumă e stoarsă cu fel de fel de întorsături necunoscute de popor, dia câștigul slab al muncitorului. Și ca să putem cunoaște în ce mod să încasează cheltuielile acestea dela muncitori, amintim aici câteva venituri ale ministeriului de finanțe. Aceste sunt:

Dare directă	---	---	---	236	milioane cor.
Dare de consum și beuturi	---	---	---	229	" "
Dare pe mărci	---	---	---	43.5	" "
" " tutun	---	---	---	81.2	" "
" " sare	---	---	---	29.2	" "

Laolaltă — **518.9 milioane cor.**

Aceste dări, cari formează o parte din venitul ministeriului de finanțe, partea cea mai mare o plătesc muncitorii cari consumă beuturile, tutunul și sarea cea mai multă.

Tot astfel să jefuește poporul și pe calea dărei de pământ. Ca să amintim câteva cazuri, ne folosim de următoarele date:

Groful Nákó Sándor din comitatul Torontalului are **13.000 de holde de pământ și plătește dare pe o holdă 1 coroană și 52 fileri**, pe când tot în acel comitat, economii mici, cari au până la **5 holde de pământ plătesc dare de holdă 3 coroane și 56 fileri**. La fel și în alte comitate unde grofii plătesc cel mult **2 coroane 50 fileri**, economii mici sunt siliți să plătească și **8 coroane de holdă**.

Pe lângă toate acestea clasa muncitoare mai plătește și dare de sânge. Acesta este corpul de armată, care are permanent concentrați 395.000 de bărbați din sânul muncitorimei.

Când toate greutatele unei țări le poartă numai clasa muncitoare, trebuie să constatăm că are dreptate când își pretinde drepturile în țara în care muncește și rabdă.

O astfel de stare de lucruri nu poate ca să lase poporul mulțumit, și cu toate prigonitorile ce le poartă clasa domnitoare față de muncitorime, nu o va descuraja ca să nu lupte mai departe, până-ce în țara asta și la cărma ei nu vor fi oameni trimiși prin votul universal și cari vor face legi după cerința și nevoile clasei muncitoare. Șleahta de vagabonzi — cum ne numesc ei — nu se va liniști până-ce nu va transforma Ungaria asiatică într'o Ungarie modernă. De aceea să cere și să spune merou: *Muncitori, uniți-vă, organizați-vă sub cutele drapelului socialdemocrat și prin el vă veți cuceri o soartă mai bună și drepturi în țara asta pe care o suge astăzi magnații.*

Congresul viitor.*

Mulți se vor întreba, pentru-ce așa de timpuriu ne ocupăm cu congresul viitor? Drept răspuns: timpul e lung, dar *pentru noi e scurt*. Însă cauza mai de căpetenie e, să avem timp, ca să ne spunem părerile asupra lucrurilor ce avem de făcut la viitorul congres. Până la congres ne stă la dispoziție abia șapte numeri din foile noastre și astfel în aceste șapte numeri, să-și spună toți tovarășii conștienți părerile clare și lămurite.

Știm foarte bine, că până acum s'au ținut cinci congrese, cari au adus hotărâri bune, cele, cum și hotărâri slăbute. Unele din hotărâri s'au adus la îndeplinire, altele nu. Cauza mai de căpetenie a slăbiciunii, n'a fost altceoa decât *nepăsarea*. În al doilea rând, nu ne-am fost ocupat destul de larg prin presă cu congresul înainte de ținerea lui, cum nici tovarășii nu și-au dat nici o părere înainte, decât aceea ce a scris o persoană le-a luat de bune și folositoare pentru întreaga mișcare română din Ungaria.

Trebue să privim la străini, cari întotdeauna înaintea unui congres își dau diferite păreri prin serii de articole, astfel, că delegații congresului sunt deja în curat înainte de vreme cu atitudinea congresului, precum sunt în stare de a-și spune părerile clare și a modifica prin graiu, aceia ce a lipsit din scris.

Și asta trebue s'o facem și noi acum, dacă voim ca congresul din anul acesta să aibă o reușită bună.

Una trebue să avem în vedere, că anul acesta s'a muncit mult pentru mișcarea socialdemocrată română din Ungaria.

Anul acesta vom intra cu **10 secțiuni române ale partidului socialdemocrat în discuția congresului**. Putem declara înainte că avem elemente mai bune pentru propagarea ideii socialdemocrate, deci trebue ca să ne spunem părerile nu numai prin graiu, ci și prin scris și încă în înainte, că numai astfel vom putea duce la îndeplinire acea țintă, pe care ne-am luat-o înainte.

Și anume. Ca *părere proprie*, ne fiind îndemnat de nimeni, voesc ca într-un-cât cunoscând mișcarea românească, să dau unele îndrumări, pe cari cred, că nu vor fi refuzate de tovarășii conștienți, deja aprobate de unii.

1. *Cu privire la organizare*. În primul rând trebue căutat un oraș al provinciei, care să fie ca centru (bună-oară ca slovacii în Pojon), aici trebue concentrate elementele mai bune, cari să fie în stare de-a conduce mișcarea.

Afară de asta la îndepărtari mai mari de acel centru să avem unul sau doi tovarăși, cari să fie în stare să susțină secțiunile deja alcătuite de centru. Ca doydă pot servi spre învățatura noastră a tuturor prezentul, fiind centrul în Budapesta, și alcătuit în intervalul dela 1. Maiu încoace o multime de secțiuni, parte cari trăesc, parte cari se leagă din cauza lipsei de conducere, pentru-că centrul nu poate trimite săptămânal sau lunar oamenii săi, de-a ținea viața în secțiuni, a le ținea conferințe de cari hotărât membrii secțiunii au lipsă, și afară de astea sunt multe altele cari trebuiesc vindecate.

Putem spune, că centrul de până acum, cu toate că e îndepărtat de muncitorimea română, totuși a făcut frumoase progrese, iar dacă *i-ar fi stat în ajutor tovarășii provinciei mai sufletește, ar fi putut arăta și mai frumoase progrese*. Deci mișcarea depinde nu numai dela conducători, ci și dela tovarășii cari fac parte în mișcare. Dacă conducătorii precum tovarășii din mișcarea socialdemocrată română din Ungaria sunt

* Acest articol e părerea personală a tov. Aurel Cristea. E mirare că tov. Cristea a fost cel mai aprig dușman al ideii centrului în provincie, până încă vre-o câțiva ani, până ce în provincie industria nu-și va căpata o temelie puternică. Și acum a de parere tocmai contrara. *Comitetul regnicolar în unire cu comitetul de redacție nu se aștează aceste pareri și în numerile viitoare isi va da parerea.*

cu trup și suflet pentru mișcare, atunci hotărât, că mișcarea va progresa cu pași mari și rezezi.

2. *Lupta în contra reuniunilor meseriașilor români din Ungaria.* Acest punct încă trebuie să-l avem în vedere, cu atât mai vârtos, cu cât știm, că acestea sunt *pedeca adevărată a organizării muncitorimeii industriale române din Ungaria.* Luptă intensă trebuie dusă în contra lor, ca să eliberăm muncitorimea din ghiarele clericalismului. Știm foarte bine, că în aceste reuniuni domnește umbra clerului. Și până atunci nu vom putea ajunge ca să avem mână liberă în organizarea lor până ce nu vom copleși aceste leghioane.

3. *Pressa.* Acesta-i punctul mai de căpetenie pentru noi. Până când nu vom întări presa, până atunci nici organizarea, cu un cuvânt mișcarea în general nu o vom putea întări. Fără pressă puternică merge greu organizarea. Asta s'a spus în nenumărate rânduri. De aceea o aduc în discuție.

Ca părere, cu privire la punctul prim, trebuie să am una și aceeași părere la punctul al treilea, la presă. Aproape întotdeauna am fost contra ca presa să fie în provincie, însă durere, trebuie să recunosc, că centru în provincie și arma-i (presa) în capitală, înseamnă atâta, *ca nimica.* Nici unul nu e în stare să facă o muncă sănătoasă, dar mai puțin progresivă. Trecutul a dat dovadă. Deci dacă centru să fie în provincie, atunci hotărât și presa trebuie să fie în provincie.

Insă acum la toate astea să naște întrebarea, dacă se pot duce la îndeplinire? Hotărât totul se poate îndeplini. Dar acum să privim în jur. Oare vom găsi acei oameni, cari să fie în stare a lua o conducere cum e asta în mână? *Dacă da, atunci numai vom putea discuta adevărat,* cu privire la toate punctele mai principale pe cari voim a-le duce la îndeplinire. Dar până atunci zic: *Punct.*

Cred și rămân în speranță, că aceste *rânduri și păreri* nu vor rămânea neluate în seamă, ci tovarășii conștienți *și vor da părerile asupra lor,* cum ar fi mai bine de procedat pe viitor, și care ar fi soluția mai bună pentru organizarea muncitorimeii române din Ungaria, precum întărirea pressei și lupta în contra reuniunilor meseriașilor români.

Aurel Cristea.

Impăciuire.

În jurul acestei chestiuni să învârtește întreaga pressă ungară, și chiar și pressa străină. Adecă discută unele pasuri făcute din partea națiunii maghiare și din partea naționalităților din Ungaria, în special națiunii române, cari, să zice, că ar avea de scop stabilirea înțelegerii convenabile între națiunea maghiară și naționalități.

Pasul făcut din partea maghiarilor cere *abzicerea românilor de politica ce au făcut-o până acuma, desființarea partidului național român și contopirea lor în partidul maghiar.*

Vederile acestea până acum nu le-a împărțit partidul național român, și pe calea aceasta nu să arată semne de împăciuire. Pe când partidul național român stă încă departe de împăciuire, din sânul poporului român au apărut mai multe elemente, bărbați cu un trecut recunoscut în politica națională română, cari expesimentează lucrurile pe calea susnumită, ca să puie poporul român în înțelegere cu poporul maghiar.

Au înființat partidul lor numit „*Partidul moderat român*” și ideile și calea pe care voeste acest partid să conducă poporul român o tratează dl Babeș în volumul edat de dlui intitulat „*Diagnoza*”.

Astfel dl Babeș zice, că are în vedere binele poporului român, și-l va ajunge prin o înțelegere între români și maghiari. Totodată crede că și timpul e sosit când aceasta-i va rouși ca să-o îndeplinească.

Deci zice dlui:

„Cel mai card nal punct de apropiere

ni-l indigitează contra curentul puternic, ivit în evoluția societății maghiare: curentul democratic, din fire contra tuturor tendințelor separatiste, deci incompatibil și cu nizuințele de maghiarizare.” (*Diagnoza* p. 17.)

Aceasta înseamnă, că de oare-ce curentul democratic, care este contrar sistemului actual de conducere, s'a dezvoltat repede în anii din urmă în Ungaria, și pe care nu-l vede cu ochi buni clasa conducătoare — deci caută să-l impedece în dezvoltarea lui.

Dl Babeș care încă nu să împacă cu democrația, crede că națiunea maghiară mai bine preferă să facă unele concesii popoului, dar ca pe urmă să lupte împreună pentru împedecarea dezvoltării democratice.

Dl Babeș arată, că acest curent democratic a pornit din două centre apuse, cari s'au format în partidele:

„Socialdemocratic cu caracter anticlerical și parte (așa o fi) internațional și creștin-social de caracter național și antisemitic.”

Apoi continuă:

„Amândouă sunt gata a ne primi cu brațele deschise și a ne sprijini nizuințele, dar numai atâta cât vor fi libere de un particularism național și confesional, deci compatibile cu principiile generale ale democrației.” (*Diagnoza* p. 18.)

De oare-ce tocmai punctul de plecare al dlui Babeș este refugiarea dinnaintea democrației, zice mai la vale:

„Că nu numai cu aceste partide, ci cu toate partidele crede cu puțința o cooperare, care apreciază nizuințele noastre, *ca elemente moderate și patriotice ale naționalităților.*”

Iar mai la vale ne arată, că românii sunt un element democratic, dar fără aspirațiuni separatiste, crede că prin cooperarea cu elementele de vederile lui vor realiza statul acela modern, unde în afar de *democratismul natural* vor putea împăca popoarele și mulțami.

Pentru aceasta să arată de amic bun al maghiarilor, unde speră că și maghiarii își vor schimba ținuta lor față de ei. Și fiindcă maghiarii nu văd pericolul acesta democratic, care amenință țara și în brațele căruia mână și pe poporul român, îi învață minte spunându-le:

„Conducătorii maghiari nu vin la convingerea, că năzuințele lor nu numai că sunt fără scop și nerealizabile, dar forțarea lor, pe lângă aceia, că turbură liniștea țării, mână naționalitățile în brațele socialiștilor și prin aceasta să duce la primejdie întreagă țara, dar mai ales *semnția maghiară și hegemonia ei.*” (*Diagnoza* p. 22.)

Aici dl Babeș, ești coprins de o frică grozavă a izbândei democrației și după cum să vede dlui atât de bine cunoaște dezvoltările sociale, căci să acată cu mâni și cu picioare de drepturile ce le posedă acum și să teme să nu cadă jertfa teoriei socialiste din „poveste” unde să zice căci când socialiștii au să ajungă la putere, are să ia dela cel care are două cămeși una, și să o dea celui care n'are, iar pe dl Babeș are să-l pună ca să care la cărămizi la zidari.

În ceia ce privește dezvoltarea democrației, chiar însuși Tisza caută să o impedece în dezvoltarea ei. Iar ceia ce privește apropierea dintre români și maghiari, el este cel mai activ element, care stăruiește la o împăciuire.

Tisza, care este cel mai mare dușman al mișcării muncitorești, și de aici înainte nu va avea o altă ținută față de muncitorime și chiar și de poporul român, chiar de ar fi el unit cu poporul maghiar.

Din cât cunoaștem uoi elementele acestea ale împăciuirii, cari își spun atât de fățiș vederile în urmărirea unei împăciuirii nu poate fi alta decât *concentrarea elementelor conservatoare de idei, fără deosebire de naționalitate, ca pe urmă în înțelegere uni-*

tară să lupte contra dezvoltării democratice. Astfel că pentru noi socialdemocrații vederile acestea, cari caută numai împedecarea euceririlor drepturilor noastre, trebuie să fie concentrarea tot mai mare a brațelor despoiate, de cari voesc ca să se folosească dușmanii noștri și să le arătăm pericolul ce să pregătește pentru ei, și să nu-i lăsăm să cadă victimele lor.

Primejdia holerei și clasa muncitoare*

de tov. dr. Arbore.

Conferențiară arată mai întâi din ce cauză muncitorii trebuie, în primul loc, să se intereseze de acest pericol care ne amenință. Din cauză că *holera este o boală a sărăciei.* Trebuie să știm ce e holera, cum să răspândește, cum să combata și să căutăm a alunga toate prejudețiile din mințile ignorante.

Astăzi să știe că holera să datorește unui microb descoperit de Koch numit *vibrionul choleric.* Ea este o boală epidemică, foarte contagioasă. De un secol de când datează epidemiile cele mai cunoscute.

S'a dovedit că ea să răspândește prin lăturile, scaunele bolnavului și mai ales prin mijlocirea apei.

Holera ia naștere în țările înapoiate, cu condiții sanitare inferioare, unde poporul e în mai mare mizerie, unde solul nu e sănătos, unde nu-i apă suficientă și sănătoasă. În țările civilizate, luându-se măsuri, holera nu s'a mai ivit, deși ea bântue aproape continuu în Rusia. Invățătorul Petenkofer dă o mare însemnătate slăbirei și mizeriei indivizilor pentru apariția acestei epidemii.

Această boală își are origina în India, de unde a trecut în Mecca, în Persia și de acolo în Europa, prin intermediul Rusiei. Prima epidemie a bântuit aproape toată Europa în 1817—1838, în care au fost 2,191.144 de bolnavi din cari au murit 916.173; din aceștia numai în Rusia: 665.691 bolnavi și 279.005 morți.

În 1644—1861 reapare boala în toată Europa; au fost 5,788.211 bolnavi cu 2,323.040 morți, numai în Rusia 2,884.951 bolnavi cu 1,171.642 morți. Au mai fost asemenea epidemii prin 1865—1875 și 1883—1896, și toată Rusia a dat contingentul cel mai mare de bolnavi și de morți. Ea mai reapare prin 1902 în Rusia; prin măsurile luate să împiedică însă înaintarea ei în Europa.

Dacă ea a făcut asemenea ravagii în Rusia, aceasta să datorește mizeriei, foametei, care bântue pe acolo în popor. „Holera nu prinde acolo unde orașele sunt curate, locuințele bune, apa igienică, unde oamenii mănâncă bine și să îngrijesc de sănătatea lor”. Un alt factor de întindere a bolii, este ignoranța, lipsa de cultură a poporului și îmbăcșirea minții sale cu prejudeții și frică de doctor.

În Rusia va bântui holera, câtă vreme va dăinui absolutismul.

„În anul 1908 au fost 8630 bolnavi în orașul St. Petersburg, din care au murit 3627. Din cifra de 8630, 3629 au fost muncitori cu ziua, fără meserie, prin urmare acei cari trăesc mai prost și în condițiuni igienice mai mizerabile; 3504 meseriași (cizmari, croitori, tâmplari). De profesii libere, au fost bolnavi numai 9 ighineri, 17 profesori, 56 funcționari și 16 rentieri și proprietari”. Aceste cifre dovedesc limpede ca lumina zilei, că holera este o boală a mizeriei, a sărăciei.

Cu ocazia acestor epidemii să constată încă odată și mai bine ca ori-când nepăsarea administrației, lipsurile cari sunt în îngrijirea orașelor, destrăbălarea din bugete și nepăsarea criminală au autorităților, cari nu să îngrijesc de sănătatea poporului.

Conferențiară descrie apoi pe larg primele simptome de îmbolnăvire. Boala vine

* Conferința dezvoltată la Clubul socialdemocrat din București în ședința de Sâmbătă, 7 August.

De-ale noastre.

brusc, cu vărsături, diaree, cu slăbiciune mare și răceală a membrilor. Uneori boala începe prin o mică deranjare de stomac. Bolnavii au sete mare, beau mult și varsă apoi îndată ce au băut. Fața are o expresie de groază, vocea e slabă. Apoi survin contracturi în mușchi, corpul devine vânăt și rece.

Cum să luptă împotriva holerei? Întâi educând poporul, scoțându-i toate prejudecățile din cap. Aceasta să face prin conferințe, broșuri, foi volante. Apoi să împarte hrană gratuită poporului, să fierbe apa de băut, să îngrijește de curățenia corpului. În Rusia educația aceasta nu s-a putut exercita pe o scară întinsă, căci ea nu convine stăpânilor.

Boala odată declarată, trebuie să îngrijim de bolnav: *să nu-l lăsăm să moară*. Să îngrijim de curățenia lui, să-l încălzim, să-i dăm să bea. Trebuie să ținem bolnavul 2—3 zile la dieta absolută (fără nici un fel de hrană) apoi să-i dăm încetul cu încetul lapte, ouă, etc. Medicamentele sunt oleul de ricină și benzo-naftolul.

Va veni holera la noi?

De holera n-are ce să se teamă o țară civilizată. Dar suntem noi o țară civilizată? Nu putem răspunde afirmativ. E destulă mizerie și murdărie în orașe pentru că să nu fim feriți de acest flagel.

Administrația ar trebui să îngrijească nu de centrul orașului, ci de marginile lui, să pue la dispoziția populației apă fiartă, hrană.

Muncitorii la rândul lor trebuie să se fe-rească pe cât le stă în putință de-a contracta boala. Să se poarte curat, să desinfecteze cu var latrinele, să bea apă fiartă și răcită, să mănânce bine, căci holera să prinde de cel flămând.

În caz de orice boală de stomac, oricât de ușoară să se adreseze la medic, să nu mănânce fructe nespălate. Odată boala declarată, să nu se opue la măsurile de izolare. „R. M.”

CRONICA.

— **Iarăși sânge.** Pumnii țî-se strâng de mânie, nu găsești cuvinte, cu cari să-ți exprimi revolta, când vezi că mereu și mereu curge sânge nevinovat de muncitor.

În Țelna câțiva flăcăi petrec, au brâuri tricolore și cântă cântece românești. Jandarmilor nu le place petrecerea flăcăilor și năvălesc între ei, caută ceartă și la urmă au dat focuri și doi țărani au căzut morți și trei au fost răniți.

— **Popii noștri nu fură și nu înșală.** În unul din numerele trecute ne am ocupat cu un preot anume Dimitrie Popovici din Cermei, com. Bihor, care stoarce poporul în modul cel mai perfid. Acum citim în „Lupta” următoarea informație:

„Pădure cumpărată de un preot român. Ni-se scrie din Oradea-Mare: Astăzi s'a vândut pe calea licitației pădurea comunală din Kislaka, com. Bihor. Au reflectat mai mulți străini, dar valorosul naționalist dnul Dimitrie Popovici, preot în Cermei, n'a lăsat-o străinilor, ci a cumpărat-o dumnealui. Felicităm pe noul proprietar!”

Așa e, valorosul naționalist, când a venit în Cermei era gol pușcă și acum și-a cumpărat păduri. N'a moștenit, n'a căpătat zestre și din plata preoției sale n'a putut strânge atâți bani. Numai țărani din Cermei ar putea spune de unde sunt banii! După spinarea bietului țaran pe care valorosul naționalist a știut să-l jupoaie așa bine.

— **Pe Mangra l'au scuipat și l'au făcut porc la Sibiu.** Să zicem că și-a trădat partidul și așa se cuvine unui trădător. Însă vor avea cam mult de scuipat tinerii, căci cum să svonește, sunt cam mulți de accia, cari umblă pe ușa de din dos a lui Khuen Hédeváry și promit multe și mărunte fără învoirea națiunii.

Răspândiți în tot locul
„ADEVĚRUL”

Darea de seamă a secțiunii din Budapesta. Duminică în 4 Septembrie, în fața unui mare număr de tovarăși, tov. secretar face darea de seamă morală și materială a secțiunii pe timp de 6 luni. Tov. Ciser ca președinte, în numele comitetului salută pe tovarășii prezenți, arătând rolul ședințelor științifice, apoi dănd cuvântul tov. secretar, care prin o frumoasă vorbire arată activitatea morală depusă în curs de 6 luni de tovarăși cari sunt însărcinați cu conducerea secțiunii. Arată foloasele ce le au adus ședințele și seratele literare în aceste 6 luni. Dela 30 Ianuarie până la 1 August s'au ținut 28 de ședințe științifice și 3 serate literare. Terminând face apel tuturor prezenți ca în viitor să depue o îndoită energie pentru recrutarea de noi membrii.

După aceia tov. cassar prin cuvinte bine lămurite arată lupta depusă în timpul acesta și provoacă pe tovarăși ca să-și plătească regulat cotele săptămânale arătând starea materială și numărul membrilor în modul următor:

Membrii în curent cu cotizația sunt	53.
În timpul de 6 luni s'a încasat	607 săptămâni care face
Venituri benevole și diferite	48 cor. 56 fil.
serate	82 „ 68 „
Bani aflați în casă la luare	
în primire de comitet	42 „ 01 „
Venitul total	173 cor. 25 fil.
Cheltueli de propagandă și	
ajutor unor tovarăși	64 cor. 25 fil.
Rămas în casă	104 cor. — fil.

Tovarășul președinte roagă să se aleagă un comitet care să controleze darea de seamă, însă acest lucru să refuză.

Urmează tov. bibliotecar cu darea de seamă în modul următor:

La luarea în primire în bibliotecă se sflău 54 cărți. La aceste în cursul timpului au mai venit 39, în total sunt acum 93 cărți. Afară de astea secțiunea a abonat „Viața Socială”, „România Muncitoare” și foile partidului socialdemocrat român din Ungaria. După aceea arată că au fost cetite cărți științifice 7, literare 46, umoristice 19, reviste 8, în total 90.

Apoi urmează discuții asupra dărei de seamă, la care iau parte tov. Ciser, Mihut, Vițelar și alții.

Tov. Brătfăleanu aduce salutul frățesc al Brașovenilor, care e primit cu aplauze fur-tunoase.

La ședința literară iau parte tovarășii Petre Niculescu, Ilie Crețulescu, Iosif Ciser și alții. Ședința să încheie la orele 10 $\frac{1}{2}$.

Ședința de Duminică, 11 Septembrie. Ședința se deschide la orele 8 $\frac{1}{2}$. Presidează tov. Calu. Tov. Buciumean vorbește despre degenerare. După aceia ia parte la Declamații tov. Zion, Avramescu, Crețulescu, Ciser, Buciumean și alții. Ședința se ridică la orele 9 $\frac{3}{4}$.

La secțiunea română din Sibiu au donat cărți pentru formarea unei bibliotecii următorii tovarăși: Ionel Duicu din bibliotecă proprie din Craiova 11 bucăți, Teodor Moga 2 bucăți. Deci și pe această cale primească mulțumirile noastre.

Comitetul secțiunii române din Sibiu.

Apel. Ca să putem pune la dispoziția tovarășilor membrii ai secțiunii române din Budapesta cărți folositoare, rugăm pe calea aceasta pe toți tovarășii doritori pentru înaintarea și cultivarea muncitorimei, să bine-volească a dona pe seama secțiunii broșuri, ziare, reviste, cu un cuvânt, tot ce este folositor pentru muncitorul român. Tuturor donatorilor li-se va aduce mulțumită pe cale ziaristică.

Fond de agitație. Nu odată, ci în mai multe rânduri prin diferite apeluri ne-am adresat tovarășilor noștri conștienți, ca să caute și să dea întru-cât le stă în putință, un mic sprijin material comitetului regnicolar român, ca acesta să poată mai ușor ajunge în aceea poziție de-a trimite

oratori în diferite părți ale provinciei locuite de români, spre a putea lăți ideile mărețe ale socialismului și în acele părți muncitorești azi încă inoștiente de marea lor chemare, spre a trezi și în ei dorul de libertate, egalitate și frățietate.

Însă — durere — până acum nici tovarășii conștienți de chemarea lor, nu ne-a prea luat în seamă apelurile făcute, afară de o foarte mică parte.

Deci, rugăm pe tovarășii conștienți, ca de aici înainte să ia acest apel mai serios și să-și împlinească fiecare datorința, cu cât va binevoi.

Muncitorii români din Budapesta țin întruniri și conferințe științifice, serate literare în fiecare Duminică seara la orele 8, în sala ospătării *Holecz Márton, VII., Huszár-utca Nr. 10*, colț cu *Szegényház-tér*.

O rugare. Acei tovarăși, cari pot trimite cărți pentru formarea unei bibliotecii a secțiunii române din Sibiu, sunt rugați a trimite la adresa tov. Teodor Moga, Nagyszében, Holzgasse Nr. 20.

Scrisori, ce interesează comitetul român regnicolar, să se trimită pe adresa: Ioan Mihut, Budapesta, I., Apród-utza 8.

— Iar bani, ce privește com. regnicolar român să se trimită la adresa tovarășului cassar *Ioan Vițelar, Budapesta, I., Apród-utca 10*.

De pe cîmpul de lupta

Rugăm comitetele grupelor, ca să ne înștiințeze întotdeauna, despre eschiderile, boicoturile și grevele ce se fac, ca să putem publica altfel, în caz contrar nu vom mai publica nimic.

Lucrătorii constructori.

De ocultat sunt următoarele locuri: Nagyikinda (Moara cu aburi), Szilágy-somlyó, Erzsébetfalva.

Lucrătorii bărdași.

Următoarele locuri sunt de ocultat: În grevă este orașele: Kisszékely și Caransebeș, Brașov, Hódmezővásárhely și Hőgyész.

Poșta redacției.

Mai multura. Cele trimise au rămas pe numerii viitori. Le vom publica pe rând.

Atențiune. Tov. Aurel Cristea pentru crearea sănătății a fost trimis de medic pentru 4—6 săptămâni la Sanator. Cei cari voesc să-i scrie ceva, să-i scrie la adresa: Aurel Cristea, Seecuranstalt, Ici bei Abbazia.

Petrșan S., Ó-Pécska. Abonamentul l'am primit, atât al D-tale cât și al tov. Tască Iancu. Căutați și veniți la conferința la Arad. Salut.

Muntean S., Timiș-Murány. Abonamentul l'am primit. Mulțumirile noastre.

George B., Számosfalva. Scrisoarea am primit-o. Foaiete veți căpăta la locul destinat de D-tră.

Toți acei, cari nu primesc foaia regulat sunt rugați ca imediat să ne înștiințeze de acest lucru, ca să luăm măsuri de îndreptare.

Dela tovarășii din America am primit 30 coroane. Mulțumirile noastre.

Dateșiu N., Canton America. Nu știm din care cauză nu ați primit încă foaia, vom cerceta pe la poșta. Salutare.

Bibliografie.

A apărut: *I. Desbaterile congresului socialdemocrat din România*. Prețul 25 bani.

II. Programul partidului socialdemocrat din România. Prețul 5 bani. Vă sfătuim să cumpărați și să citiți cărțile numite, căci în ele veți găsi toate cererile partidului socialdemocrat, cari sunt aceleași și în România și la noi. Broșurile se pot procura la redacția „România Muncitoare”, București, Calea Victoriei 107.

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.